

Wyrok

Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 21 lutego 2012 r.

XVII Amc 3351/10

Sygn. Akt XVII AmC 3351/10
UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 listopada 2010 r. powód - Stowarzyszenie (...)z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie - „Ogólne Warunki Ubezpieczenia Kredytobiorców od Ryzyka Utraty Pracy, Całkowitej Niezdolności do Pracy i Pobytu w Szpitalu (...)”, stosowanego przez pozwanego – (...)Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. (...)z siedzibą w W., o treści: „ Jeżeli Ubezpieczający/Ubezpieczony zmienił siedzibę lub adres i nie zawiadomił o tym Ubezpieczyciela, pismo Ubezpieczyciela skierowane pod ostatni znany adres Ubezpieczającego/Ubezpieczanego, uważa się za doręczone i wywołujące skutki prawne od chwili, w której zostałyby doręczone, gdyby Ubezpieczający/ Ubezpieczony nie zmienił siedziby lub adresu . ” (§14 ust 2 Ogólnych warunków ubezpieczenia).

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385 1 §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną gdyż w sposób sprzeczny z prawem przewiduje domniemanie na niekorzyść wyłącznie konsumentów zasad związanych z doręczaniem oświadczeń woli pozwanej spółki dla klientów. Ponadto powód podniósł, iż podobne klauzule zostały wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 1906 i 1927.

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...)Towarzystwo Ubezpieczeń (...) (...)z siedzibą w W., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma, pozwany podniósł, iż zakwestionowane przez powoda Ogólne Warunki Ubezpieczenia Kredytobiorców (...) z dnia 31 lipca 2007 r., uchwalone uchwałą Zarządu nr 52/2007 r., nie stanowią wzorca umownego przeznaczonego do obrotu konsumenckiego. Strona pozwana podniosła, iż cytowane OWU zostały zatwierdzone przez Zarząd pozwanego wyłącznie na potrzeby łączącej pozwanego umowy ubezpieczenia z dnia 6 czerwca 2006 r., zawartej z Bankiem (...), jako ubezpieczającym i stanowią załącznik do przedmiotowej umowy. Umowa ubezpieczenia zawarta z Bankiem została zawarta w oparciu o art. 808 k.c. i jest umową zawartą na rachunek osób trzecich.

Pozwany podniósł, iż fakt uchwalenia OWU wyłącznie na potrzeby umowy z bankiem potwierdza §1 ust 1 w zw. z §2 pkt 3 i §14 ust 4 OWU, w którym jednoznacznie stwierdzono, iż mają one zastosowanie do umowy ubezpieczenia zawartej pomiędzy pozwanym i Bankiem (...). Pozwany podniósł, iż w oparciu o przedmiotowy wzorzec nie zawiera żadnych innych umów ubezpieczenia, co zaprzecza w jego ocenie, twierdzeniom powoda, iż w ramach prowadzonej działalności gospodarczej pozwany oferuje usługi ubezpieczeniowe konsumentom w oparciu o przedmiotowy wzorzec. Postanowienia przedmiotowego wzorca zdaniem pozwanego nie mogą być zatem rozpatrywane w ramach kontroli abstrakcyjnej.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu. Podniósł, że już z samej treści zakwestionowanej klauzuli wynika jednoznacznie, że dotyczy ona bezpośrednio Ubezpieczanego konsumenta.

Na rozprawie w dniu 7 lutego 2012 r., pełnomocnik pozwanego podtrzymał stanowisko prezentowane w odpowiedzi na pozew oraz dodatkowo podniósł zarzut, iż aneksem nr 3 z dnia 2 grudnia 2009 r. do umowy ubezpieczenia, zostało zmienione zakwestionowane postanowienie umowne. Pełnomocnik pozwanego

podniósł, iż upłynął już 6-miesięczny termin od zakończenia stosowania zakwestionowanego postanowienia umownego. Pełnomocnik strony pozwanej wskazał również, iż umowy zawarte na podstawie zakwestionowanych OWU nie były aneksowane i obecnie są tylko wykonywane. Nie są zawierane na ich podstawie żadne nowe umowy.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - (...)Towarzystwo Ubezpieczeń (...) (...)z siedzibą w W.prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług ubezpieczenia. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej, pozwany przygotował ofertę ubezpieczenia dla klientów (kredytobiorców) Banku (...)która zawarta została we wzorcu umownym o nazwie „Ogólne Warunki Ubezpieczenia Kredytobiorców od Ryzyka Utraty Pracy, Całkowitej Niezdolności do Pracy i Pobytu w Szpitalu (...)”. Przedmiotowy wzorzec stanowi załącznik do umowy ubezpieczenia z dnia 6 czerwca 2006 r. zawartej przez pozwanego z bankiem (...)jako ubezpieczającym.

Wzorzec ten w §14 ust 2 zawiera zakwestionowane w pozwie postanowienie umowne o treści: „ Jeżeli Ubezpieczający/Ubezpieczony zmienił siedzibę lub adres i nie zawiadomił o tym Ubezpieczyciela, pismo Ubezpieczyciela skierowane pod ostatni znany adres Ubezpieczającego/Ubezpiezonego, uważa się za doręczone i wywołujące skutki prawne od chwili, w której zostałoby doręczone, gdyby Ubezpieczający/ Ubezpieczony nie zmienił siedziby lub adresu.”

Bezspornym jest, iż pozwany w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywał przytoczone w pozwie postanowienie umowne.

Sąd ustalił, iż w Rejestrze klauzul niedozwolonych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pod pozycją 1482, 1711 i 2370 została wpisana uznana za niedozwolone postanowienie umowne, klauzula, której treść jest zbliżona do treści postanowienia zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Przed wszystkim stwierdzić należy, iż nie zasługuje na uwzględnienie zarzut pozwanego, iż przedmiotowa klauzula nie podlega kontroli pod kątem abuzywności ponieważ owu, z których pochodzi nie są przeznaczone do obrotu konsumenckiego. Pozwany wywodził powyższe stwierdzenie z faktu, że wzorzec ten został zatwierdzony przez zarząd pozwanego Towarzystwa wyłącznie na potrzeby łączącej pozwanego z Bankiem umowy ubezpieczenia z dnia 6 czerwca 2006 r., jako jej załącznik.

Umowa ubezpieczenia zawarta przez pozwanego - (...)Towarzystwo Ubezpieczeń (...) (...)z siedzibą w W.z bankiem (...)z siedzibą w W.stanowi w ocenie Sądu przykład umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek wymienionej w art. 808 kc.

Na mocy wskazanej umowy bank (...) jako ubezpieczający, działając we własnym imieniu, ubezpiecza interes majątkowy klientów banku tj kredytobiorców od ryzyka utraty pracy, całkowitej niezdolności do pracy i pobytu w szpitalu.

Z treści §2 pkt 2 przedmiotowego wzorca – ogólnych warunków ubezpieczenia wynika, że Ubezpieczonym na podstawie omawianej umowy ubezpieczenia, do którego odnoszą się również w pewnym zakresie postanowienia owu, jest kredytobiorca (lub kredytobiorcy) będący osobą fizyczną, który zawarł z Ubezpieczającym umowę kredytu. Ponadto treść ust 1 §4 zatytułowanego Warunki objęcia ochroną ubezpieczeniową, wprost wskazuje, iż „ochroną ubezpieczeniową mogą być objęte osoby fizyczne zamieszkałe i zatrudnione (...) w Polsce, które na dzień podpisania deklaracji zgody, miały ukończone 18 lat (...)”. Powyższe jednoznacznie wskazuje, że postanowienia zawarte w zakwestionowanym wzorcu umownym, ustalonym co prawda pomiędzy profesjonalistami w obrocie, dotyczą także bezpośrednio praw i obowiązków klientów Banku zwanych ubezpieczonymi.

Klient banku jako tzw. osoba trzecia, na rachunek której zawiera się umowę ubezpieczenia, nie jest stroną

tej umowy. Jest ona jednak podmiotem stosunku ubezpieczenia, który ta umowa kreuje (tak K. Malinowska, Prawo Ubezpieczeń Społecznych – komentarz Z. Brodecki, Glicz i inni).

Zgodnie z treścią §5 art. 808 kc „jeżeli umowa ubezpieczenia nie wiąże się bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową ubezpieczonej osoby fizycznej, art. 385 1 -385 3 kc stosuje się odpowiednio w zakresie, w jakim umowa dotyczy praw i obowiązków ubezpieczonego. Przepis ten wprowadza zatem bardzo istotną regulację przewidującą stosowanie postanowień art. 385 1 -385 3 kc również do umów ubezpieczenia zawieranych przez przedsiębiorców na rachunek konsumentów, w tym zakresie, w którym postanowienia umowy ubezpieczenia dotyczą ubezpieczonego. W ten sposób zakaz stosowania klauzul abuzywnych, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy został rozszerzony na umowy, w których ubezpieczonym są konsumenci. W tym zakresie ustawodawca nawiązuje wprost do definicji konsumenta z art. 22 1 kc - „za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową”.

W świetle zatem zapisów zakwestionowanego wzorca umownego oraz powołanych przepisów kodeksowych stwierdzić należy, iż wzorzec ten był przeznaczony do obrotu, którego jedną ze stron jest konsument. Mając przy tym na względzie okoliczność, iż wzorzec ten był ustalony przez pozwanego w porozumieniu z Bankiem, a następnie przedstawiony konsumentowi, stwierdzić należy, iż jego postanowienia nie zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem a zatem zostały mu z góry narzucone.

Mając na uwadze powyższe, Sąd zważył, iż zakwestionowane OWU jako załącznik do umowy ubezpieczenia zawartej w oparciu o art. 808 k.c., stanowią wzorzec umowy przeznaczony do obrotu konsumenckiego tj. takiego w którym stroną jest konsument w rozumieniu art. 22 1 k.c. Z tych względów zasadne było poddanie treści zakwestionowanego przez powoda postanowienia wzorca umownego ocenie prawnej, a w szczególności pod kątem rozstrzygnięcia czy ma ono charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385 1 §1 k.c.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,

nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,

kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Jak wykazano powyżej w omawianym przypadku zostały spełnione dwie pierwsze przesłanki tj. brak indywidualnego uzgodnienia treści przedmiotowej klauzuli oraz nieobejmowanie jej treścią głównych świadczeń stron – sporna klauzula dotyczy bowiem kwestii skuteczności doręczeń korespondencji kierowanej do konsumenta.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przyjmuje się, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre

obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

„Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści: „Jeżeli Ubezpieczający/Ubezpieczony zmienił siedzibę lub adres i nie zawiadomił o tym Ubezpieczyciela, pismo Ubezpieczyciela skierowane pod ostatni znany adres Ubezpieczającego/Ubezpieczonego, uważa się za doręczone i wywołujące skutki prawne od chwili, w której zostałyby doręczone, gdyby Ubezpieczający/ Ubezpieczony nie zmienił siedziby lub adresu.” stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385 1 §1 k.c. albowiem umożliwia pozwanemu Towarzystwu Ubezpieczeń dokonanie samodzielnej jednostronnej oceny kwestii skuteczności doręczania konsumentom kierowanej do nich korespondencji na ostatni znany adres. Zastosowanie omawianego postanowienia w praktyce może doprowadzić do sytuacji, w której pozwany arbitralnie uzna np.: że konsument został poinformowany o istotnych zmianach regulaminu, podczas gdy taka informacja w ogóle do niego nie dotrze. W takiej sytuacji konsument nie miałby rzeczywistej wiedzy o treści skierowanej do niego korespondencji i nie byłby świadomy skutków z tym związanych. Zatem przyjęte w spornym postanowieniu rozwiązanie może uniemożliwić konsumentowi realizacją przysługujących mu praw.

Zdaniem Sądu, treść spornej klauzuli niekorzystnie kształtuje sytuację konsumenta poprzez zastosowanie we wzorcu umownym odnośnie składania oświadczeń woli, instytucji tzw. doręczenia zastępczego, co stoi w sprzeczności z art. 61 §1 k.c., zgodnie z którym „oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią”. Zaznaczyć przy tym należy, iż ocena skuteczności, tudzież prawidłowości oświadczeń woli złożonych we wskazany w postanowieniu sposób stanowi wyłączne uprawnienie sądu.

W ocenie Sądu przedmiotowa klauzula narusza normy dobrych obyczajów jakie powinny występować w relacjach przedsiębiorca - konsument. Powoduje bowiem po stronie konsumenta dezinformację co do przysługujących mu uprawnień i odpowiedzialności pozwanego w związku z zawartą umową, a także zmierza do wykorzystania niewiedzy konsumenta co do istniejących regulacji prawnych w tym zakresie. Tymczasem do obowiązków przedsiębiorcy jako profesjonalisty należy formułowanie postanowień umownych w sposób jednoznaczny i zrozumiały dla konsumenta.

Zdaniem Sądu w związku z treścią przedmiotowego zapisu istnieje również obawa, że nawet w przypadku zawiadomienia pozwanego o zmianie adresu, korespondencja przesłana przez pozwanego na „stary” adres, np. w przypadku omyłki po stronie pozwanego, może zostać uznana przez niego za skutecznie doręczoną i rodzić określone skutki dla konsumenta, chociaż nie miał on możliwości zapoznania się z jej treścią.

Wszystko to uzasadnia twierdzenie, iż przedmiotowe postanowienie nie uwzględnia i nie zabezpiecza interesu konsumenta, jako słabszej strony umowy, co prowadzi do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego w sposób nie równorzędny i rażąco niekorzystny dla konsumenta.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd zważył, iż zakwestionowane postanowienie umowne jest przejawem nadużywania przez pozwane Towarzystwo Ubezpieczeń uprzywilejowanej pozycji w łączącym strony stosunku prawnym. Dlatego też, Sąd, uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385 1 §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479 42 k.p.c.).

Sąd nie uwzględnił podniesionego na rozprawie w dniu 7 lutego 2012 r. zarzutu, zmiany

zakwestionowanego postanowienia aneksem nr 3 do umowy z dnia 2 grudnia 2009 r. z uwagi na treść art. 479 14§2 kpc .

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479 44 k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza